

Turno smučanje na Štajerskem? "Čuj, ka' si ja nor!" Pusterwald in Bretstein

Scharnitzfeld obeta lepo smuko. Foto: Tanja Jankovič

Vedno, kadar me turne smuči odpeljejo na avstrijsko Štajersko, se ne morem načuditi, koliko odličnih gora premore ta dežela za turno smučanje. Na južni strani Nizkih Tur sta tovrstna prvaka gotovo skorajda že razvpita Preber in Greim. O Prebru smo nekoč že pisali (*Planinski vestnik*, 3/2007), pa tudi Greim je opisan v domači turnosmučarski literaturi.

Lansko sezono (2016/17) smo turni smučarji iskali sneg po bližnji in daljni okolici, pa vendar je večinoma škrtalo pod drsnimi ploskvami. Ker je nekaj snežnih obrokov padlo bolj severovzhodno, smo se spomnili dveh odročnih, neturističnih dolinic, po katerih smo nekoč že *dričali*. Tam notri ga je moralo biti zadosti ... in res je bilo tako. Pusterwald in Bretstein. Zakotni dolini, da se ju je nekoč še cesar usmilil in ju oprostil davkov. Toliko o strateškem razmisleku vladarjev glede poselitve odročnih območij – nekoč. In danes?

Pusterwald

Položna in dolga ledeniška dolina leži na tisoč metrih nadmorske višine in jo na levi in desni obkroža veriga gora. Spodaj je obroč porasel s temnimi smrekovimi gozdovi, zgoraj pa ležijo že na prvi pogled idealna pobočja za bele užitke. Redke kmetije so razmetane po dolini, strnjeno naselje okrog vaške cerkve šteje le nekaj deset hiš. Petsto prebivalcev Pusterwalda se preživlja z gozdom, lovom in govedorejo. Stacionarna turizma praktično ni, planinskih koč prav tako ne.

Jesti in spati je mogoče v eni sami gostilni, še pred leti so bile tri. Mogoče pa je najeti kar nekaj ličnih samoskrbnih koč prav na samem izhodišču turnih smukov. Pusterwald je bil naseljen že v času Ilirov in Kelto. Kasneje so prišli Rimljani in kopali srebro in zlato. Zlato so izpirali tudi še pred kratkim. Tako si sproti lahko ogledamo izpiralne naprave v slogu Divjega zahoda. Sledi Slovanov, ki so sicer šarili vsepovsod, v ledinskih imenih Pusterwalda ni zaslediti. Turistično poskušajo Pusterwald tržiti pod sloganom Majhen košček Kanade! Naziv nas spominja na že omenjeno odročnost, pa tudi na hlad, kar pa v povezavi z zimo navadno pomeni tudi sneg.

Od kulturnozgodovinskih znamenitosti ob poti do izhodišča velja omeniti vojvodski prestol na Gosposvetskem polju, zibelki Karantanije, ki stoji neposredno ob poti. Zelo navduši tudi pogled na ohranjeno srednjeveško mesto Breže/Friesach prav na koncu Gosposvetkega polja. Mestece je vredno vsaj hitrega ogleda, če nam pri povratku ostane kakšna urica časa.

Izhodišče v
Scharnitzgrabnu
Foto: Tanja Jankovič

Turnosmučarske vstopne točke so tri, in sicer v tri stranske doline. Po vrsti so to: Fuchsgraben, Scharnitzgraben in zadnja Hinterwinkel, ki je pravzaprav zatrep glavne doline. Vse tri stranske doline so izhodišča za več turnih smukov. Na vseh izhodiščih so urejena parkirišča in table s preglednimi kartami, na katerih so poleg turnih smukov označena zaščitena območja, ki se jih velja izogibati.

Fuchsgraben je prva stranska dolina, ki se odcepi levo prav iz glavnega zaselka. Glavni turnosmučarski vrh je Schießbeck, 2275 m, ki ga je mogoče doseči po več variantah. Pri Fuchsgrabnu je malce moteče, ker na vrhu skorajda dosežemo smučišče Lachtal na drugi strani gore in pa vetrne elektrarne na grebenu.

Prijazni in neobljudeni
tereni
Foto: Tanja Jankovič

Morda je zaradi tega Fuchsgraben manj obljuden kot naslednji Scharnitzgraben, ki je osrednje turnosmučarske izhodišče Pusterwalda. Od tod imamo na voljo kar pet turnih smukov in sicer na Grosser und Kleiner Hansl, 2315 m, in 2217 m, Scharnitzfeld, 2282 m, Hühnerkogel, 2242 m, in Steineck, 2260 m. Težavnost vseh tur je podobna, torej precej enostavna in v kategoriji lahkih turnih smukov. Tri od teh tur, in sicer Malega Hanzla, Scharnitzfeld in Hühnerkogel, boste našli tudi v podrobnejšem opisu. Tretjega izhodišča Hinterwinkel, ki je obenem tudi zatrep Pusterwalda, ni mogoče zgrešiti. Dovoz je zložen, tako da ni težav niti takrat, ko morda cesta ni najbolje splužena. Na koncu je označeno parkirišče in od tam

Skromne domačije v Bretsteinu Foto: Tanja Jankovič

se napotimo na Hohenwart, 2363 m, Velikega Hanzla od zadaj, ali pa na Breiteckkoppe, 2144 m. Vse ture v Hiterwinklu odlikuje precejšnja samotnost. Hohenwart je sicer glavna trofeja pusterwaldskih turnih smukov in poleg dolžine vzpona je tehnično nekoliko zahtevnejši. Cepin in dereze za vršno strmino so priporočljive.

Bretstein

Dolina Bretstein je severni dvojajčni dvojček Pusterwalda. Je še za odtonek malce bolj odročna, turistično prav tako premore gostilno s prenočišči. Turnosmučarsko se od Pusterwalda vseeno pomembno razlikuje. Domala vsi turni smuki v Bretsteinu ležijo na

desnem bregu doline in so obrnjeni na jug. Kombinacija nebesne lege in geografskih koordinat za turnega smučarja pomeni, da se bo tja napotil ob koncu visoke zime (februar–marec) in zelo verjetno našel prvi pravi firn sezone. Ker sta Pusterwald in Bretstein bližnji sosedji in ker je smiselno priti vsaj na dve turi naenkrat, bomo po prvem dnevu enostavno zamenjali dolino, če bodo razmere tako kazale. Z vrhov se namreč lepo vidijo tudi pobočja sosednje doline. Konkurenca v najboljšem smislu besede.

Tudi v Bretsteinu so izhodišča udobno dostopna. Morda malce manj tista iz stranske doline Authal, pač pa vsa ostala neposredno z glavne ceste, ki vodi po dnu doline. Tako kot v Pusterwaldu tudi glavna cesta

Hohenwart se na ogled postavi.

Foto: Tanja Jankovič

Pogled v dolino Bretsteingraben

Foto: Tanja Jankovič

Vremenska fronta
se bliža.
Foto: Tanja Jankovič

skozi Bretstein nima posebnih strmih mest, zato se samega dovoza ni treba bati niti po sneženju. Glavni turni smuki v Bretsteinu so Zinkenkogel, 2233 m, Hochschwung, 2196 m, Schattnerzinken, 2156 m, Seitner Zinken, 2164 m, in Schrattnner Kogel, 2104 m. V opisih bomo podrobneje predstavili turna smuka na Hochschwung in Schrattnner Kogel. Hochschwung nas pritegne že s samim imenom

(nekako kot "visoka vnema", tudi "visoki kup"), vizualno pa z lepo vršno streho, ki jo imamo ves čas pred očmi. Schrattnner Kogel pa je skrita miniatura, na kateri se bomo zagotovo do sitega navijugali. Tudi ostale našete ture so precej podobne, kot je podobna večina imen teh gora (der Zinke pomeni rogelj ali zob), in jih s pomočjo topografske karte ne bo težko samostojno raziskati. ●

Informacije

Kako v Pusterwald in Bretstein: Podrobno opisovanje potovanja je v času sodobnih navigacijskih naprav in spletnih pripomočkov postalo pravzaprav odvečno. Zato na tem mestu podajamo le nekaj vsebinskih poudarkov.

Za vse, ki se odpravljamo iz Ljubljane ali okolice, je najprimernejša pot čez Ljubelj in skozi Celovec. Vinjete ne potrebujemo, razen za krajši odsek pri Celovcu, ki pa se ga lahko ognemo z vožnjo skozi mestno središče. Pot zaradi tega ni nič daljša, le malce več se zamudimo. Od Celovca proti severu po udobni cesti prečimo celotno Gosposvetsko polje. Za dvestokilometrsko pot bomo porabili skupaj nekaj manj kot tri ure.

Čisto druga pesem je dovoz za štajerske in koroške turne smučarje. Iz Maribora smo skozi Gradec na cilju v uri in

pol in to večinoma po avtocesti. S Koroške je potovalni čas podoben, razdalja pa le kakšnih 130 km. Skratka, oboje zelo na dosegu roke in smučarskih zavojev.

Literatura: Kurt Schall, Adi Mokrejs: *Schitouren-Atlas Österreich Ost*. Schall Verlag, 2005; Günter in Luise Auferbauer: *Schitourenparadies Österreich*. Styria, 2003.

Zemljevid: *Wölzer Tauern - Sölkta - Rottenmanner Tauern - Maßstab*, WK 203, Freytag & Berndt, 1: 50.000.

Spletne povezave: www.pusterwald.at/.
www.freizeitkarte.at/pusterwald/index_winter.htm.
www.poelstal.gv.at/.
www.poelstal.info/de/.
<https://vimeo.com/92587523>

Scharnitzfeld, 2282 m, in Hühnerkogel, 2242 m

Nizke Ture,
Wölzer Tauern

Ker bo oba vrhova brez težav v enem dnevu obdelal tudi manj nabrušeni turni smučar, opis za oba vrhova podajamo skupaj.

Zahtevnost: Nezahtevni turni smuk. Če smo pozni, moramo biti pozorni na plazovno izpostavljenost vzhodnih pobočij pri vzponu na Scharnitzfeld.

Oprema: Osnovna turnosmučarska oprema, plazovni trojček
Višinska razlika: 1450 m (pri opisani kombinaciji)

Vrh Hühnerkogla je skoraj kopen, a smuka je bila odlična. Foto: Tanja Jankovič

Kleiner Hansl, 2315m

Nizke Ture,
Wölzer Tauern

Kleiner Hansl je pristrčna turnosmučarska miniatūra, kot nalašč za vsakogar, ki mu je estetski trenutek na turah še posebej po-

memben. Na dostopni poti do planine Wildalm prečkamo ducat mostičkov, sama planina pa ima lepo izolirano lego v smi-

slu "daleč od ponorelega sveta". Tudi če je vzhodno pobočje videti uborno s snegom, je dovozna cesta praviloma lepo belo zalita.

Idilična Wildalm pod Malim Hanzlom Foto: Tanja Jankovič

Scharnitzfeld, 2282 m, in Hühnerkogel, 2242 m

Nizke Ture,
Wölzer Tauern

Izhodišče: Parkiršče (spluženo) pri napravah za izpiranje zlata (Goldwasch-Anlage), 1265 m, Pusterwald. Cena parkiranja je simpatično vabilo na pijačo v okrepčevalnici. Včasih je mogoče peljati tudi više – upoštevajte prometno signalizacijo! V Scharnitzgraben zavijemo z glavne pusterwaldske ceste pri opuščeni gostilni pri mostu (Bruckwirt).

WGS84: N 47,322446°, E 14,326959°

Čas vzpona: 4 h

Sezona: December–marec

Vodnika: Kurt Schall, Adi Mokrejs: *Schitouren-Atlas Österreich Ost*. Schall Verlag, 2005; Günter in Luise Auferbauer: *Schitourenparadies Österreich*. Styria, 2003.

Zemljevid: *Wölzer Tauern - Söktal - Rottenmanner Tauern - Maßstab*, WK 203, Freytag & Berndt, 1: 50.000.

Opis: Od izhodišča se nezglašljivo napotimo po zložni gozdni cesti, kmalu pridemo do desnega odcepa (most) za Wildalmhütte, kamor vodi tura

na Kleiner Hansl. Mi pa nadaljujemo naravnost po cesti, ki poteka vseskozi po dnu doline potoka Scharnitz. Na nekaj cestnih okljukih so možne manjše bližnjice. Še preden dosežemo planino Scharnitz, 1724 m, (konec gozdne ceste), se svet pregledno odpre. Nadaljujemo vzpon v zatrep doline. Naklonina se počasi in vztrajno povečuje. Še preden dosežemo sedlo Stailertörl, 2090 m, se obrnemo desno in spet zložneje dosežemo mizasti vrh Scharnitzfelda, 2282 m. Od tod je možen podaljšek tudi na Gr. Hansl, kar pa zaradi manjšega protivzpona smučarsko ni posebej smiselno. Lepše je odsmučati nazaj po smeri vzpona do približno 1800 metrov nadmorske višine, si spet nadeti kože na smuči in se povzpeti še na sosednji Hühnerkogel, 2242 m. S Hühnerkogla odsmučamo po prostranih pobočjih nazaj v Scharnitzgraben in udobno po gozdni cesti do izhodišča.

Tomaž Hrovat

Kleiner Hansl, 2315m

Nizke Ture,
Wölzer Tauern

Zahtevnost: Nezahtevni turni smuk

Oprema: Osnovna turnosmučarska oprema, plazovni trojček

Višinska razlika: 1050 m

Izhodišče: Parkiršče (spluženo) pri napravah za izpiranje zlata (Goldwasch-Anlage), 1265 m, Pusterwald. Cena parkiranja je simpatično vabilo na pijačo v okrepčevalnici. Včasih je mogoče peljati tudi više – upoštevajte prometno signalizacijo! V Scharnitzgraben zavijemo z glavne pusterwaldske

ceste pri opuščeni gostilni pri mostu (Bruckwirt).

WGS84: N 47,322446°, E 14,326959°

Čas vzpona: 3 h

Sezona: December–marec

Vodnika: Kurt Schall, Adi Mokrejs: *Schitouren-Atlas Österreich Ost*. Schall Verlag, 2005; Günter in Luise Auferbauer: *Schitourenparadies Österreich*. Styria, 2003.

Zemljevid: *Wölzer Tauern - Söktal - Rottenmanner Tauern - Maßstab*,

WK 203, Freytag & Berndt, 1: 50.000.

Vzpon: Od izhodišča se nezglašljivo napotimo po zložni gozdni cesti, kmalu pridemo do desnega odcepa (most) za Wildalmhütte, kamor vodi tura na Kleiner Hansl. Tu sledimo dostopni poti, ki na več mestih prečka manjše potoke. V zgornjem delu dostopa do planine je možna precejšnja bližnjica po sicer strmi markirani poti. Odločimo se glede na snežne razmere. Na planini Wildalm, 1752 m, si bomo gotovo vzeli čas za počitek in razgled. V nadaljevanju jo uberemo po izrazitem žlebu proti levi in brez težav dosežemo vrh malega Hansla.

Spust: Smučamo po smeri vzpona.

Tomaž Hrovat

Hochschwung, 2196 m

Nizke Ture,
Wölzer Tauern

Hochschwung velja med brettejskimi firn turami za prvega med enakimi. Njegova zadnja strmina, ki jo imamo sicer

pred očmi ves čas vzpona, po naklonini in izpostavljenosti močno spominja na našo Krnovo streho. Torej prvovrstna tura, pra-

va poslastica, vendar v pomrznjenih razmerah lahko tudi precej zahtevna.

Po smuki s Hochschwunga se nam lahko samo smeji. Foto: Tanja Jankovič

Schrattner Kogel, 2104 m

Nizke Ture,
Wölzer Tauern

Schrattner Kogel je sicer nižji od sosednjega vrha Seitner Zinken, 2164 m, pa vendar pri izbiri med levo in desno pre-

mami enakomerna vzhodna vesina prvega. Sicer pa, kakor komu ljubo, nasmučali se bomo v obeh primerih lepo!

Zahtevnost: Zahtevni turni smuk v zgornjem delu, ostalo nezahtevni turni smuk

Pogled na sosednji Seitner Zinken s Schrattnerkogla Foto: Tanja Jankovič

Hochschwung, 2196 m

Nizke Ture,
Wölzer Tauern

Zahtevnost: Zahtevni turni smuk v zgornjem delu nad lovsko kočo, ostalo nezahtevni turni smuk

Oprema: Osnovna turnosmučarska oprema, plazovni trojček, srenači

Višinska razlika: 1075 m

Izhodišče: Označeno parkiršče deset metrov desno pod glavno bretsteinsko cesto, 1121 m, Bretstein. Če ga zgrešimo, bomo v naslednjem kilometru dosegli zadnje parkiršče, ki je obenem izhodišče za druge turne smuke (Schattner Zinken, Schrattnner Kogel, ...)

WGS84: N 47,369839°, E 14,335803°

Čas vzpona: 3 h

Sezona: Februar–marec

Vodnika: Kurt Schall, Adi Mokrejs: *Schitouren-Atlas Österreich Ost*. Schall Verlag, 2005; Günter in Luise Auferbauer: *Schitourenparadies Österreich*. Styria, 2003.

Zemljevid: Wölzer Tauern - Sölktal - Rottenmanner Tauern - Maßstab, WK 203, Freytag & Berndt, 1: 50.000.

Vzpon: Od izhodišča se napotimo čez most in po travniku mimo kmetije

Koine. Dosežemo gozdno cesto in po njej pridemo do prve planine Tubay. Tu nadaljujemo po gozdni cesti, ki vodi po orografsko levem bregu potoka Seebach. Na nekaj mestih gozdno cesto smiselno prečimo in po kakšni uri dosežemo svet nad gozdno mejo. Na naši desni je manjša lovsko kočica. Hochschwung je nezgrešljivo pred nami, nadaljujemo po zatrepu. Ko dosežemo vršno strmino, se je ne ustrašimo (navidezno je lažje levo na greben, vendar ni prehodno!), temveč zagrizemo vanjo proti desni. Tu bodo gotovo potrebni srenači. Zdrs na dolgem izpostavljenem pobočju bi bil lahko tudi usoden, zato v primeru zares slabih razmer rajši obrnimo. Na maloprostornem vrhu s kovinskim križem nadenemo smuči in odsmučamo. **Spust:** Smučamo po smeri vzpona. Pri lovski koči pa glede na razmere ocenimo, ali bomo smučali po orografsko desnem bregu potoka. Ta smuk je dosti lepši, le nad planino Tubay nas čaka bolj ali manj zanimiv prehod čez potok. V nadaljevanju pridemo preprosto nazaj do izhodišča.

Tomaž Hrovat

Schrattner Kogel, 2104 m

Nizke Ture,
Wölzer Tauern

Oprema: Osnovna turnosmučarska oprema, plazovni trojček

Višinska razlika: 860 m

Izhodišče: Označeno parkiršče na koncu bretsteinske ceste, 1244 m, Bretstein.

WGS84: N 47,371786°, E 14,318651°

Čas vzpona: 3 h

Sezona: Februar–marec

Vodnika: Kurt Schall, Adi Mokrejs: *Schitouren-Atlas Österreich Ost*. Schall Verlag, 2005; Günter in Luise

Auferbauer: *Schitourenparadies Österreich*. Styria, 2003.

Zemljevid: Wölzer Tauern - Sölktal - Rottenmanner Tauern - Maßstab, WK 203, Freytag & Berndt, 1: 50.000.

Vzpon: Od izhodišča, ki je obenem konec plužene ceste po dolini Bretstein, se napotimo naprej proti zatrepu glavne doline. Neplužena cesta je položna in po približno kilometru dosežemo prvi koči in odcep desno, ki pa nas ne sme zavesti. Nadaljujemo še slab

kilometer in dosežemo zelo moderno urejeno kočico Gamper. Tukaj zavijemo desno in po serpentinasti cesti zagrizemo v južno pobočje. Kmalu dosežemo čistino. Desno od nas je večja grapa s potokom. Vzpenjamo se ob njej proti sedlu in glede na razmere do sedla ali pa kar proti levi v pobočja Schrattner Kogla, 2104 m. Še pred vrhom dosežemo greben in po grebenski rezi pridemo na neprostorni in neoznačeni vrh.

Z vrha smučamo direktno proti vzhodu po strmem pobočju v krivuljah, ki se nikakor ne končajo. Ko končno dosežemo gozdno cesto, vozimo nekaj časa po njej, nato pa na primernem mestu zavijemo naravnost dol po čistini do kočice Gamper. Do izhodišča se končno vrnemo v položnem in počasnem smuku.

Tomaž Hrovat